

GRÉCKOKATOLÍCKA EPARCHIA KOŠICE
Diecézny katechetický úrad sv. prvomučeníka Štefana

DODATOK PRE VÝCHODNÝ OBRAD

k Metodickéj príručke pre 3. ročník ZŠ

„CESTA VIERY“

*Dodatok spracovala: Mgr. Tatiana Cmoriaková, DKÚ Košickej eprachie
Liturgická kontrola: o. Vladimír Varga*

*Dodatok neprešiel jazykovou úpravou.
Vydané pre vnútornú potrebu.*

ZOZNAM TÉM DODATKU:

1. téma: Veriť Bohu

- ▶ Čo znamená veriť – *oprava*
- ▶ Veriť Bohu v Trojici – *NOVÁ prehlbujúca podtéma*

2. téma: Ježiš uzdravuje

- ▶ Uzdravenie slepého – *doplnenie*
- ▶ Uzdravenie ochrnutého – *doplnenie a oprava*

3. téma: Ježiš nám odpúšťa

- ▶ Ježiš je hosťom u Zacheja – *doplnenie*
- ▶ Na ceste zmierenia – *doplnenie*
- ▶ Ježiš mi odpúšťa – *doplnenie a oprava*
- ▶ Svätý Efrém Sýrsky-vzor ľútosti – *NOVÁ prehlbujúca podtéma*

4. téma: Ježiš nás oslobodzuje

- ▶ Smrť a nový život – *doplnenie*
- ▶ Ježiš nám ukazuje cestu z tmy hriechu – *doplnenie*
- ▶ Kresťanská Pascha – *doplnenie a oprava*

5. téma: Ježiš nás pozýva na hostinu

- ▶ Ježiš sa stáva chlebom – *doplnenie a oprava*
- ▶ Obeta ako dar – *doplnenie a oprava*
- ▶ Svätá liturgia – *oprava*
- ▶ Vtedy ako dnes – *oprava*
- ▶ Pozvanie na hostinu – *doplnenie*
- ▶ Bl. Vasil' Hopko – milujci Eucharistiu – *NOVÁ prehlbujúca podtéma*
- ▶ Bl. Vasil' Hopko – cesta viery v živote blaženého – *NOVÁ prehlbujúca podtéma*

Odporúčaná a použitá literatúra, časopisy a internetové stránky:

- uvedené pri každej spracovanej téme a podtème

Všeobecné poznámky k dodatku:

- dodatok vychádza z Metodickéj príručky (MP) pre 3. ročník ZŠ „Cesta viery“ a z pracovných zošitov (PZ/PL)
- **dotatky nie sú záväzné**, majú odporúčajúci charakter, resp. sú návrhom a pomôckou pre učiteľov NV/N! Záväzné sú osnovy – Rámcový vzdelávací program schválený KBS (www.kpkc.sk).
- dodatok obsahuje úpravy na východný obrad v základných i prehlbujúcich podtémach uvedených v MP, nové prehlbujúce podtémy, opravené, resp. doplnené komentáre pre učiteľov, texty pre žiakov a obrazové prílohy.
- odporúčaná a použitá literatúra, časopisy a internetové stránky sú uvedené pri každej spracovanej téme a podtème.
- zdroj neoznačených obrázkov: internet, archív DKÚ
- v každej téme MP si opravte terminológiu!!!

1. VERIŤ BOHU

► Základná podtéma - oprava

1.1 ČO ZNAMENÁ VERIŤ

(oprava biblického textu podľa prekladu Evanjeliára schváleného Kongregáciou pre východné cirkvi)

V šiestom mesiaci poslal Boh anjela Gabriela do galilejského mesta, ktoré sa volá Nazaret, k panne zasnúbenej mužovi z rodu Dávidovho, menom Jozefovi. A meno panny bolo Mária. Anjel prišiel k nej a povedal: „Raduj sa, milosti plná, Pán s tebou. Požehnaná si medzi ženami.“ Ona sa nad jeho slovami zarazila a rozmýšľala, čo znamená takýto pozdrav. Anjel jej povedal: „Neboj sa, Mária, našla si milosť u Boha. Počneš a porodiš syna a dáš mu meno Ježiš. On bude veľký a bude sa volať synom Najvyššieho. Pán Boh mu dá trón jeho otca Dávida, naveky bude kralovať nad Jakubovým rodom a jeho kráľovstvu nebude konca.“ Mária povedala anjelovi: „Ako sa to stane, veď ja muža nepoznám?“ Anjel jej odpovedal: „Svätý Duch zostúpi na teba a moc Najvyššieho ťa zatieni. A preto aj dieťa bude sa volať svätým, bude to Boží Syn. Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna v starobe. Už je v šiestom mesiaci. A hovorili o nej, že je neplodná! Lebo Bohu nič nie je nemožné.“ Mária povedala: „Hľa, služobníčka Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova.“ Anjel potom od nej odišiel. (Lk 1, 26-38)

► NOVÁ prehlbujúca podtéma VERIŤ BOHU V TROJICI

Ciele: oboznámiť sa s pojmom „Presvätá/Najsvätejšia Trojica“ a „Nicejsko – konštantinopolské vyznanie viery“; reprodukovať prvé dve hlavné pravdy. Pomocou ikony Bohozjavenia pomenovať osoby v Bohu; uvedomiť si, že sme pokrstení v mene Presvätej Trojice; formovať návyk prejavu úcty k Trojici cez prežehnanie sa a modlitbou k Trojici.

Demonštrácia ikony Bohozjavenia

V 2. ročníku sme si o tejto ikone hovorili. Čo si pamätáte? Čo znázorňuje?

- znázorňuje Ježišov krst (osvietenie)... Aj my sme sa pri krste stali novoosvietenými služobníkmi a naším svetlom je Boh.

Dnes sa cez túto ikonu naučíme o Bohu niečo nové – kto je a aký je Boh, v ktorého veríme. Táto ikona má totiž názov: Bohozjavenie

Čo myslíte, prečo? Ako sa zjavil Boh?

- Môžeme prečítať text zo Sv. písma o Ježišovom krste - pri tejto udalosti Boh zjavil, že on nie je sám, ale je v 3 osobách: Boh Otec, Boh Syn (Ježiš) a Boh Svätý Duch. Túto trojicu osôb voláme „PRESVATÁ TROJICA“.
- Pojem vypíšeme na tabuľu.

Prvé dve hlavné pravdy našej viery hovoria:

- 1. Boh je jediný: jestvuje iba jeden Boh*
- 2. V Bohu sú tri osoby: Otec, Syn a Svätý Duch*

- aj my, keď sme boli pokrstení, boli sme pokrstení v mene Otca i Syna i Svätého Ducha – teda v mene Presvätej Trojice.

Pracovný list (*deti majú v pracovnom zošite list na s. 52 – vzadu*)

- prečítaj si text tropára sviatku Bohozjavenia pod obrázkom. Tento text – modlitbu, spievame pri slávení sviatku Bohozjavenia – Ježišovho krstu. Podľa textu tropára dokresli do obrázku symboly chýbajúcich Osôb Presvätej Trojice.

*Pri tvojom krste v Jordáne zjavila sa, Pane, poklonyhodná Trojica.
Otcov hlas ti vydal svedectvo. Nazval ťa svojim milovaným Synom.
Aj Svätý Duch v podobe holubice potvrdil pravdivosť týchto slov.
Svojím zjavením si osvietil celý svet. Kriste Bože sláva tebe.*

Demonštrácia a výklad

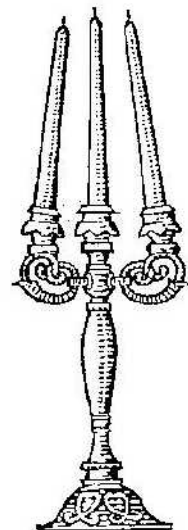
Túto pravdu našej viery si skúsime priblížiť na trojsvietniku (prípadne trojlístku). Tak, ako sú na jednom trojsvietniku tri sviečky – no vždy je to len jeden svietnik, tak sú v jednom Bohu tri Osoby – no vždy je to len jeden Boh.

V PL do trojsvietnika k sviečkam napíš, kto tvorí Najsvätejšiu Trojicu.

Text Vyznania viery

My túto vieru v jedného Boha v troch Osobách vyznávame v „NICEJSKO – KONŠTANTINOPOLSKOM VYZNANÍ VIERY“ – pojem vypíšeme na tabuľu.

Žiakov rozdelíme do 3 skupín. Každá skupina dostane časť textu Nicejsko-konštantinopolského vyznania viery (I. – text o Otcovi; II. – text o Synovi; III. – text o Sv. Duchu). Každá skupina vo svojom texte

podčiarkne Osobu v Bohu, ktorá sa tam spomína + čo sa o nej hovorí (minimálne 3 veci – podstatné mená, prídavné mená). Jednotlivé skupiny svoje zistenie odprezentujú:

NICEJSKO-KONŠTANTÍNOPOLSKÉ VYZNANIE VIERY

I. Verím v jedného Boha, Otca všemohúceho, - Stvoriteľa neba i zeme, sveta viditeľného i neviditeľného.

II. I v jedného Pána Ježiša Krista, - jednorodeného Syna Božieho, zrodeného z Otca pred všetkými vekmi;

Svetlo zo Svetla, pravého Boha z Boha pravého, - splodeného, nie stvoreného, jednej podstaty s Otcom. Skrze neho bolo všetko stvorené.

On pre nás ľudí a pre našu spásu zostúpil z nebies. - A mocou Ducha Svätého vzal si telo z Márie Panny a stal sa človekom.

Za nás bol aj ukrižovaný za vlády Poncia Piláta, - bol umučený a pochovaný, ale tretieho dňa vstal z mŕtvych podľa Svätého písma.

A vstúpil do neba, sedí po pravici Otca. - A zasa príde v sláve súdiť živých i mŕtvych a jeho kráľovstvu nebude konca.

III. I v Ducha Svätého, Pána a Oživovateľa, ktorý vychádza z Otca i Syna. - Jemu sa zároveň vzdáva tá istá poklona a sláva ako Otcovi a Synovi. On hovoril ústami prorokov.

V jednu svätú, všeobecnú, apoštolskú Cirkev. - Vyznávam jeden krst na odpustenie hriechov

a očakávam vzkriesenie mŕtvych - a život budúceho veku. Amen.

I. Otec – Boh, stvoriteľ, všemohúci...

II. Syn – Ježiš, Boh, svetlo, človek, ukrižovaný, slávny...

III. Sv. Duch – Pán, oživovateľ, poklona...

(V PZ na s. 9 je chybné uvedenie „rímskokatolícka“ verzia Nicejsko-konštantínopolského vyznania viery!)

Modlitba k Trojici s prežehnaním

Našu vieru v Trojicu a úctu prejavujeme modlitbou a dôstojným prežehnaním sa: **Naša nádej je Otec, naše útočisko Syn a náš ochranca je Svätý Duch. Svätá Trojica, Bože náš, sláva tebe.**

(môžeme sa pomodliť aj inú modlitbu napr. Sláva Otcu alebo tropár Bohozjavenia...)

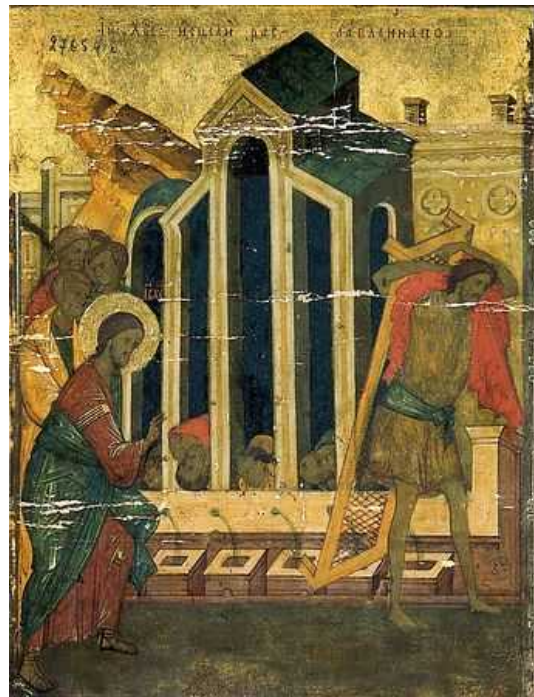
2. JEŽIŠ UZDRAVUJE

► Základná podtéma – doplnenie ikon

UZDRAVENIE SLEPÉHO

UZDRAVENIE OCHRNUITÉHO

- v prípade, ak chcete použiť ikony (deti si ich môžu lepiť do PL namiesto obrazov v prílohe PL)

Ježiš uzdravuje – zhrnutie v pracovnom liste

Ježiš sa nás dotýka vo svätých tajomstvách. V Katolíckej cirkvi je sedem svätých tajomstiev. Deti sa ich naučia naspamäť a v PL k nim priradia (nakreslia) symboly nasledovne:

<i>Krst</i>	– voda
<i>Myropomazanie</i>	– olivová ratolesť
<i>Eucharistia</i>	– diskos a čaša
<i>Spoved'</i>	– sklonená postava
<i>Pomazanie chorých</i>	– lôžko bolesti
<i>Manželstvo</i>	– koruny alebo vence
<i>Kňazstvo</i>	– epitrachil

3. JEŽIŠ NÁM ODPÚŠŤA

- Základná podtéma - doplnenie
JEŽIŠ JE HOSŤOM U ZACHEJA
- v prípade, že chcete použiť ikony

- Základná podtéma - doplnenie
NA CESTE ZMIERENIA
- v prípade, že chcete použiť ikony

► Základná podtéma - doplnenie
JEŽIŠ MI ODPÚŠŤA

Obrázky k hlavnej časti: **1. Stretnutie s biblickým textom**

Ježiš po svojom vzkriesení odovzdal apoštolom moc odpúšťať hriechy. Tí túto moc odovzdali svojim nástupcom biskupom a tí kňazom.

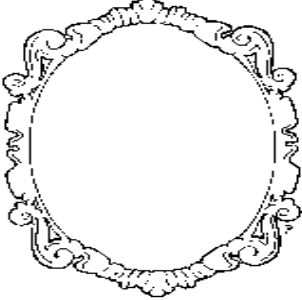

2. Výklad učiteľa spojený s prácou žiakov s pracovným listom

Priebeh svätej spovede

▪ Jednotlivé časti krátko okomentovať (časť podľa MP, podľa knihy Hore srdcia/Pane, zmiluj sa, textovej prílohy pre učiteľa „Poučenie o spovedi“ – vid' nižšie...)

1. ľútosť, spytovanie svedomia – spoznanie viny, predsavzatie
- pomocou knihy so spovedným zrkadlom (Hore srdcia/Pane, zmiluj sa)
2. modlitba zvyčajného začiatku a kajúcich tropárov
3. vyznanie hriechov
4. poučenie a uloženie kajúceho skutku (epitímie)
5. prejavenie ľútosti sklonením hlavy (môže byť aj modlitba ľútosti – deti môžete naučiť rôzne modlitby ľútosti)
7. modlitba prepustenia
8. vykonanie kajúceho skutku a **nový život**

▪ Žiakom môžeme jednotlivé časti spovede z tabuľky rozstrihať (vymazať číslovanie) a v rámci opakovania zadať úlohu, v ktorej jednotlivé časti správne zoradia.

<p>1. Lútosť, spytovanie svedomia, predsavzatie</p> 	<p>5. Prejavenie ľútosti sklonením hlavy (niekde aj modlitba ľútosti)</p> <p>„Bože, Láska moja, teba milujem, preto svoje hriechy veľmi ľutujem. Nechcem viac uraziť tvoju dobrotu. Prosím, odpusť mi, pre Krv Kristovu. Amen.“</p>
<p>2. Modlitba zvyčajného začiatku a kajúcich tropárov</p> <p><i>„Zmiluj sa, Pane, nad nami, zmiluj sa nad nami, lebo nijakú inú obranu nemáme, len túto modlitbu ti ako svojmu Vládcovi my hriešni prednášame: zmiluj sa nad nami.“</i> (tropár)</p>	<p>6. Rozhrešenie – dar zmierenia</p> <p>„Pán a Boh náš Ježiš Kristus milosťou a zľutovaním svojej lásky k človeku nech tebe, dieťa (meno), odpustí všetky tvoje prehrešenia. A ja, nehodný kňaz, jeho mocou, ktorú mi dal, odpúšťam ti a rozväzujem ťa z pút všetkých tvojich hriechov v mene Otca i Syna i Svätého Ducha. Amen.“</p>
<p>3. Vyznanie hriechov</p> 	<p>7. Modlitba prepustenia</p> <p><i>„Kristus, náš pravý Boh, na prosby svojej prečistej Matky, našich prepodobných a bohonosných otcov a všetkých svätých, nech sa nad nami zmiluje a spasí nás, lebo je dobrý a miluje nás. Amen.“</i></p>
<p>4. Poučenie a uloženie kajúceho skutku (epitímie)</p> <p>MODLITBA POMOC BLÍŽNYM</p> <p>OSPRAVEDLNENIE</p> <p>ČÍTANIE PÍSMA</p>	<p>8. Vykonanie kajúceho skutku (epitímie) a nový život</p> <p><i>„Pane Ježišu, ďakujem ti, že si mi odpustil hriechy. Ďakujem, že aj keď niečo rozbijem, neznamená to koniec, ale môžem s tebou znova začínať.“</i></p>

Text pre učiteľa:

Poučenie o spovedi Krátke úvahy a poznámky o sv. tajomstve spovede

Ako správne prebieha spoveď:

Kňaz spolu s kajúcnikom stoja pri analoji, na ktorom je ikona Krista a evanjeliár (alebo kríž a evanjeliár). Ikona Krista pripomína a sprítomňuje Krista sudcu, ale zároveň aj Krista Vykupiteľa – odpúšťajúceho, ktorý pre moje vyznávané hriechy zomrel na kríži. Evanjelium je norma, podľa ktorej sme súdení. Kríž zasa je symbolom nášho vykúpenia. Kňaz je skôr príhovorcom, radcom, lekárom, stojí vedľa kajúcnika, nie oproti nemu, nie je sudcom; sudcom je Kristus.

Po úvodných modlitbách (zvyčajnom začiatku a kajúcich tropároch) kajúcnik vymenuje všetky svoje hriechy od poslednej spovede, pričom by mal uviesť aj to, kedy bol posledný raz na spovedi. Kňaz ho poučí a uloží mu epitímiu (kánon, čiže pravidlo). Potom sa kajúcnik skloní a môže aj slovami vyjadriť svoju ľútosť nad hriechmi.

Pri modlitbe rozhrešenia (rozviazania, oslobodenia od hriechov) kajúcnik stojí so sklonenou hlavou alebo kľací, kňaz mu položí na hlavu epitrachil a ruky (epitrachil symbolizuje vyliatie Božej milosti) a tak hovorí modlitbu. Na jej konci robí nad hlavou kajúcnika znak kríža. Celkom na konci spovede zvykne kajúcnik i kňaz pobožkať ikonu i evanjeliár.

Mnohí si azda myslia, že sú povinní odriekať nejaké formulky pri vyznaní hriechov a ľútosť, ktoré sa naučili pri príprave na prvú sv. spoveď. Nie je to tak, ich použitie je úplne dobrovoľné, slúžia len ako pomôcka.

Poučenie, ktoré je v ruských a srbských trebníkoch pred vyznaním hriechov:

Hľa, dieťa, Kristus je tu neviditeľne prítomný a prijíma tvoje vyznanie/spoveď, nehanbi sa ani sa neboj a neskryvaj nič predom mnou. Ale bez okolkov povedz všetko, čo si vykonal(a), aby si prijal(a) odpustenie od nášho Pána Ježiša Krista. Hľa, aj jeho ikona je tu pred nami, ja som len svedok, aby som svedčil pred ním všetko, čo mi povieš. Ak niečo predom mnou zatajiš, budeš mať dvojité hriech. Daj teda pozor, lebo si prišiel (prišla) do liečebne/nemocnice [vo vracbnicu], aby si neodišiel (neodišla) nevyliečený(á).

Toto poučenie pekne zvyrazňuje uzdravujúci charakter svätého tajomstva spovede a zároveň poukazuje na to, že kňaz nie je sudca, ale svedok, príhovorca, lekár.

Epitímia (kánon) je

1) duchovným liekom, terapiou, ktorú potrebuje človek, aby sa oslobodil od svojich hriechov, od ich následkov a náklonnosti k nim; je duchovným cvičením na posilnenie – duchovnou rehabilitáciou, procesom/prostriedkom rekonvalescencie.

2) Prejav vd'ačnosti Bohu za odpustenie hriechov.

3) Prejav, že to so svojou nápravou a kresťanským životom myslíme naozaj vážne.

4) Prejav snahy zahľadiť dôsledky hriechov, ktoré som spáchal(a) konaním dobra.

Nie je to akési výkupné za hriechy, zadost'učinenie/náhrada v pravom slova zmysle, neospravedľňuje nás pred Bohom. Ospravedlnení sme len krvou Ježiša Krista. Niekedy je nesprávne označovaná ako pokuta či zadost'učinenie.

Cieľ spovede – nielen odpustenie hriechov: „Cieľom a úmyslom spovede je napomôcť dokonalosť duší, napraviť morálku (mravy), priviesť na cestu cností, upevniť stojacich, zdvihnúť padnutých, navrátiť vzdialených, podržať pochybujúcich a všetkým dať spásu a duchovný prospech (osoh).“

Skutočná spoveď prináša duchovné vyslobodenie a uzdravenie, nielen nejakú právnu anuláciu, viny, zodpovednosti, ale vyslobodenie, uzdravenie celého človeka. Kňaz v modlitbe nad kajúcnikom pred rozhrešením prosí: „...daruj mu (jej) ... i vyslobodenie z hriechov.“ A v modlitbe rozhrešenia: „...rozväzujem ťa z pút všetkých tvojich hriechov.“

Hriech je nielen odlúčenie od Boha a proti Bohu, ale aj odlúčenie od cirkvi a je proti cirkvi. Teda spoveď je uzmiernením s Bohom aj s Cirkvou. Kňaz v modlitbe nad kajúcnikom pred rozhrešením prosí: „Zmier ho (ju) a zjednoť s tvojou svätou cirkvou v Kristovi Ježišovi, našom Pánovi,..."

Hriech je to, čo nebolo vykonané z príkazu Božieho i to, čo bolo vykonané proti Božím zákonom. Hriech sa stáva hriechom cez skutok, slovo, myšlienku, želanie a úmysel. Hriech je odstúpenie od Boha živého a životodávajúceho, zrada nášho krstu, protirečenie svätej a dobrej Božej vôle, urážka Boha. (sv. Tichon Zadonský)

Hriech je určitý druh vzbury, ale aj vzdialenie sa, odchod. Človek svojím hriechom odchádza od Boha – Otca, odpadá od tela Cirkvi, Božej rodiny, nezúčastňuje sa na radosti domu. Odchádzame zo života a kráčame k smrti. Každý hriech človeka odcudzuje a odlučuje od Boha a do bratov a výsledkom je, že sa sám trápi. Je chorobou (duše), ktorá vedie k smrti.

Pokánie (gr. μετανοια) je zmena života, zmena zmýšľania a postojov. Tento pochádza zo spojenia slov μετα + νοω – neskôr pochopiť. Pokánie je istý postoj, prístup k životu. Dôležité je, aby sme ho mali, aby sme sa pozerali na svet, pristupovali k životu v tomto správnom postoji – postoji pokánia.

Pokánie je návratom do otcovského domu (z úpadku, duchovného chlieva). „Náš otec má nádherný palác, kde sa všetci veselia a my zotrávame v tomto bahne?“ (Por. Lk 15, 11-32.)

Pokánie je podľa cirkevných otcov „druhým krstom“ alebo „obnovením krstu“.

Kňaz v modlitbe nad kajúcnikom prosí: „...daruj mu (jej) postoj pokánia,..." Teda skutočné pokánie je životným postojom a je darom od Boha.

Sedem žalmov pokánia:

Kajúce žalmy sú obľúbenou a starobyľou formou prejavu pokánia.

Žalm 6: Pane, nekarhaj ma v svojom hneve:

Žalm 31 (32): Blažený, komu sa odpustila neprávosť:

Žalm 37 (38): Nekarhaj ma, Pane, v svojom rozhorčení:

Žalm 50 (51): Zmiluj sa, Bože, nado mnou pre svoje veľké milosrdenstvo:

Žalm 101 (102): Pane, vyslyš moju modlitbu a moje volanie nech dôjde ku tebe:

Žalm 129 (130): Z hlbín volám k tebe, Pane; Pane, počuj môj hlas:

Žalm 142 (143): Pane, vyslyš moju modlitbu, pre svoju vernosť vypočuj...

Zdroj: www.grkat.nfo.sk

► NOVÁ prehlbujúca podtéma

SV. EFRÉM SÝRSKY – VZOR LÚTOSTI

Ciele: oboznámiť sa so životom sv. Efréma Sýrskeho, povzbudiť sa cez neho v ľútosti a prijatí odpustenia, formovať návyk modlitby ľútosti

Motivácia: Menuj toho hriešnika – menuj toho kajúcnika

Aktivita má preskúšať znalosť niektorých známych biblických postáv. Žiakov môžete rozdeliť do skupín a aktivitu hrať formou súťaže. Žiaci na základe prečítanej charakteristiky určia o kom učiteľ hovorí. Ak si myslíte, že je to potrebné, napíšte na tabuľu mená: Adam a Eva, Jakub, Zachej, Peter, márnratný syn

I. Menuj toho hriešnika:

- a) Bol som colníkom. Často som vyzbieral viac peňazí, ako som mal a potom som si zvyšok nechal pre seba. Bol som malého vztastu.
- b) Mal som brata – dvojičku. Jedného dňa som ho podviedol. Ponúkol som mu jedlo, ak mi prenechá svoje prvorodenstvo a podvodom som získal požehnanie, ktoré patrilo jemu. Utielkol som z domu, lebo sa mi vyhráždal.
- c) Skôr ako som sa stal Ježišovým učeníkom, bol som rybárom. Bol som hrdý na svoju vernosť voči Nemu, až kým ho nezajali. V tú noc som sa zľakol, že by aj mne mohli ublížiť. Trikrát som zaprel, že poznám Ježiša.
- d) Neposlúchli sme Boží príkaz, ktorým nás Boh chcel ochrániť od večnej smrti. Na pokušenie hada sme nerozumne ochutnali zakázaný pokrm.
- e) Opustil som otca a hýrivým životom som premárnil otcov majetok. Bieda ma však prinútila byť pastierom sviň, byť hladným a osamelým.

II. Menuj toho kajúcnika – človeka, ktorého Boh prenemil svojou láskou.

- a) Jedného dňa prišiel Ježiš do nášho mesta. Vyliezol som na strom, aby som videl ponad dav. Ježiš sa pri mne zastavil a rozprával sa so mnou. Prišiel ku mne domov a zmenil môj život.
- b) Vo sne som videl rebrík vystupujúci do neba. Pracoval som 20 rokov pre svojho strýka. Boh ma potom viedol domov a tam som sa zmieril so svojim bratom.
- c) Skôr, než Pán Ježiš odišiel naspäť do neba, povedal mi, aby som pásol jeho stádo. Chcel, aby som učil jeho ľud a staral sa oň.
- d) Boh nám aj napriek našej nerozumnosti dal prísľub, že pošle Záchrancu, ktorý nám otvorí bránu do raja. A skutočne, Boh svoj sľub splnil a nás vyslobodil z večnej smrti.
- e) Keď som si vo svojej biede uvedomil, ako ma otec má rád a ako mi bolo pri ňom dobre, vrátil som sa k nemu s ľútosťou. Prijal ma veľkolepejšie, ako som čakal – nie ako nádenníka, ale ako svojho milovaného syna.

- vyhodnotenie súťaže

- Čo majú títo ľudia spoločné? (hriech a milosť obrátenia)

Všetci sme hriešnici, lebo sme prestúpili Božie zákony. Ale Boh cez svojho Svätého Ducha mení naše životy k lepšiemu, keď vidí našu kajúcnosť, odpúšťa nám naše hriechy, za ktoré zomrel na kríži.

Aj dnes sa dozvieme o mužovi, ktorý bol hriešnikom, ale zmenil sa a dnes môže byť pre nás vzorom ľúlosti.

Výklad a demonštrácia ikony (vid' nižšie)

Stručný životopis sv. Efréma Sýrskeho so zameraním na obrátenie a pokánia, ľútosť(podľa prílohy).

Aplikácia: Práca s pracovným listom

Úloha č. 1

Z hnevajúceho sa a Bohu nedôverujúceho Efréma sa stal pokorný a tichý človek, ktorý oplakával svoje hriechy. Boh ho prijal ako márnokratného syna a obdaroval ho čnosťami a svätosťou.

K ikone svätého Efréma do ľavého stĺpčeka napíš príklady zlých skutkov, ktorých sa máme strániť. Do pravého stĺpčeka napíš príklady dobrých skutkov, o ktoré sa máme usilovať. Pomôžu ti slová Efrémovej modlitby.

lenivosť

znychutenosť

lakomstvo

Pane a Vládca môjho
života, odním odo

pokora

láska

trpezlivosť

---

mňa ducha

znychutenosti,
nedbalosti, mocibažnosti a prázdnych rečí.

Daruj mne, svojmu služobníkovi ducha miernosti,
poníženosti, trpezlivosti a lásky.

Áno, Pane a Kráľu, daj, aby som videl vlastné prehrešenia
a neodsudzoval svojho brata, lebo ty si požehnaný na veky vekov.

Amen

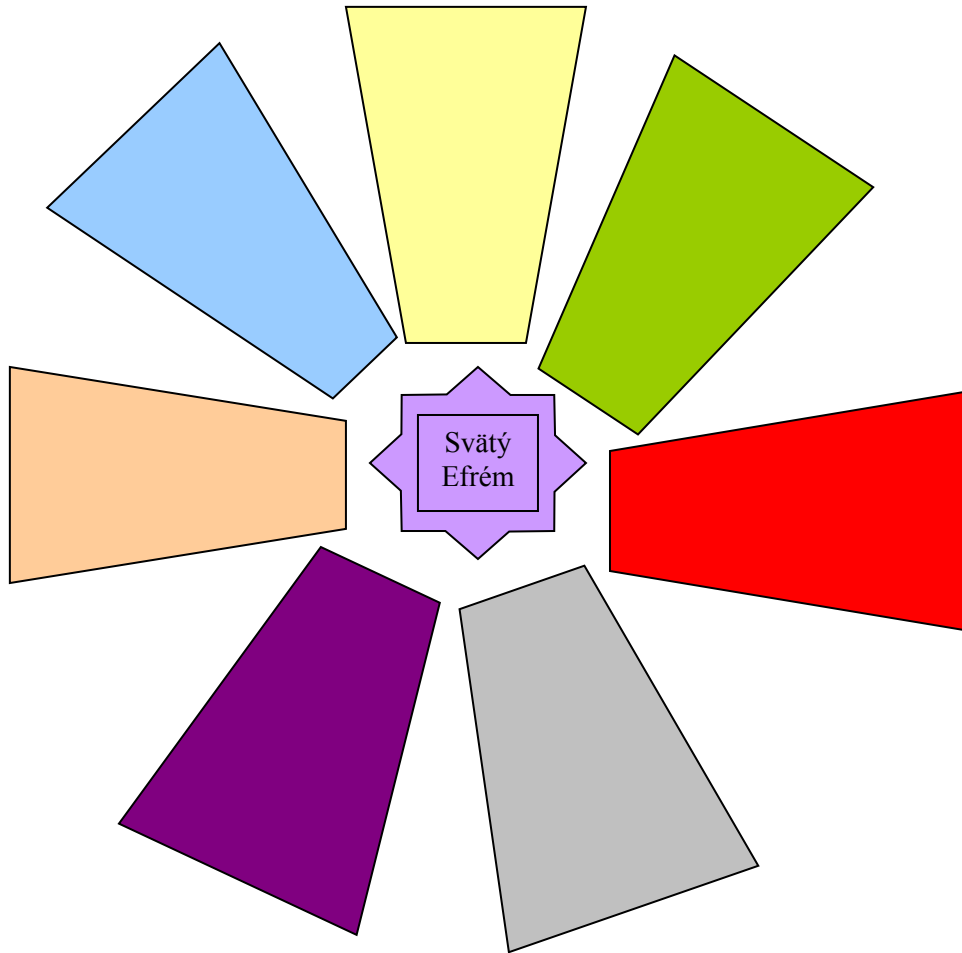
Úloha č. 2

Napiš vlastnú modlitbu ľútosti.

Upevnenie: Koleso

Podľa životopisu sv. Efréma doplň do „kolesa“ údaje (vpíšte ich do jednotlivých políčok kolesa):

- ♪ Efrémov najväčší dar od Boha
- ♪ Jeho najznámejšia modlitba
- ♪ V čom nám je vzorom
- ♪ Najväčšia zmena v jeho živote
- ♪ Slová, ktoré ho popisujú
- ♪ Nadpis knihy, ktorá by mohla byť napísaná o sv. Efrémovi

Textová príloha pre učiteľa ***Životopis sv. Efréma Sýrskeho***

Sv. Efrém sa narodil v meste Nisibis v Mezopotámii (306). Jeho rodičia sa živili prácou svojich rúk, vyznávali Kristovu vieru a viedli svoj život v Bázni Božej. Okrem matky sa o jeho náboženskú výchovu, ale zvlášť o vzdelanie, zaslúžil nisibijský biskup Jakub, na ktorého si sv. Efrém neskôr spomínal s veľkou úctou. Aj keď chlapca vychovávali v kresťanskej viere, jeho mladé roky neboli bez mravných pádov. Od prírody bol výbušný, často sa hádal, jednal bez roznošľania a bol bitkátom. V srdci prechovával závisť. Bol odmietavý voči chudobným ľuďom. Pochyboval o viere, ale zvlášť o Božej prozreteľnosti. Spáchal dva priestupky. Jeden skutok spočíval v tom, že tmavú kravu jedného úbohého človeka naháňal a bil tak dlho, že unavená padla a stala sa korisťou divých zvierat. Druhý naplnil tým, že raz nedôveroval Božej prozreteľnosti a pochyboval o nej. Boh ho však vyliečil nasledujúcim spôsobom: Raz, kvôli nejakému skutku, vyhnali rodičia Efréma z domu. Na ceste ho zastihla noc. Zľutovali sa nad ním pastieri, ktorí tam pásli svoje ovce, a na noc ho prijali do svojej chatrče. V tú noc padli do maštale týchto pastierov vlci a rozohnali im ovce. No pastieri podozrievali Efréma, akoby sa on bol dohodol so zlodejmi a priviedli ho pred sudcu, ktorý ho dal do väzenia. Tam už boli uväznení dvaja priestupníci. Na siedmi deň po uväznení sa mu zjavil anjel strážca a pýtal sa ho, ako sa dostal do väzenia. Efrém všetko rozpovedal a nástojil na svojej nevine. Anjel mu s úsmevom povedal: „Prišiel som, aby som ti ukázal, ako múdro a spravodlivo riadi Božia prozreteľnosť každú udalosť. Dobré viem, že si sa nedopustil priestupku, z ktorého ťa obviňujú, ale tiež viem, že si si zaslúžil trest za to, čo si urobil onému úbohému človeku. V hlbokkej pokore si váž premúdru a spravodlivú Boží súd, lebo to isté sa deje aj s tými, ktorí sedia s tebou v temnici.“

Nakoniec na súde bola dokázaná Efrémová nevina. On v tom však už videl Božiu ruku. Čoskoro po návrate domov odišiel do hôr medzi mestami Nibisia a Edessa, kde sa stal učeníkom sv. Jakuba Nisibujského. Tam sa z hnevajúceho sa a o všetkom pochybujúceho mladíka, stal pokorný a tichý pustovník, ktorý stále oplakával svoje hriechy. V osemnástich rokoch prijal sv. krst. Uprostred pustovníkov ukázal takú horlivosť, že spal na holej zemi, väčšiu polovicu noci, neraz aj celú noc, prebdel na modlitbách a nábožných rozjímavostiach a niekoľko dní nič nejedol. Pritom bol taký biedny, že ako píše v závete, nemal nič okrem palice. Od prirodzenosti mal slon k hnevu. Túto vlastnosť premohol tak, že pokora sa stala najväčšou ozdobou jeho života. Preto ho nazvali „mužom pokoja“. Keď sa raz niekoľko dní postil a nič nejedol, priniesli mu akúsi potravu, ale tak nepozorne, že miska padla na zem a rozbila sa. Efrém, namiesto hnevu, s úsmevom pokojne povedal: „Nechce prísť pokrm ku mne, tak pôjdem ja k nemu.“ Potom si sadol na zem a s čerepinou jedol.

Keď v Edese vyšiel s dvomi pustovníkmi za mesto a pozrel na oblohu posiatu hviezdami, povedal tieto slová: „Keď lesk týchto svietiacich nebeských telies je taký jasný, aký to bude jas, ktorým sa pri príchode Pánovom zaskvejú vybraní! Ale chvejem sa, keď si pripomínam ten deň a tŕpnu my všetky údy. Čo si ja hriešny počnem v tú strašnú hodinu? Akože obstojím pred tým spravodlivým Sudcom?“

Po niekoľkých rokoch života na púšti odišiel do mesta Edes. Približujúc sa k tomu mestu prosil Boha, aby mu tam v tom, koho prvého stretne, dal nájsť človeka, s ktorým by sa mohol rozprávať o pravdách viery a niečo dobrého sa naučiť. Pri vchode do mesta stretol pobehticu, ktorá sa na neho pozerala necudnými očami. Preto jej Efrém povedal: „Čo tu stojíš a svoje oči na mňa bez hanby vyvaľuješ?“ Blúdiaca odpovedala: „Mám na to právo, lebo žena bola zobratá z muža. No ty si povinný svoj zrak sklopiť k zemi, lebo zo zeme si stvorený.“ Keď to Efrém počul, divil sa Božej prozreteľnosti, ktorá mu z úst pobehtica podala túto náuku.

Sv. Efrém strávil väčšinu svojho života v Nisibis, kde pôsobil ako diakon. V tejto funkcii vyučoval, kázal, písal a vykonával dobročinnosť. Učeného Efréma chceli vysvätiť za kňaza a neskôr dokonca za biskupa, ale on sa bránil, chcel ostať jednoduchým diakonom. V Edesse bola veľká cirkevná obec. Sv. Efrém tam pokračoval vo vyučovaní a v diakonskej službe. Pritom viedol prísny mníšsky život: žil v dokonalej zdržanlivosti, postil sa, veľkú časť noci venoval modlitbe, ukladal si citeľné sebazaprenia. V Efrémovom prípade bolo zvláštne to, že spájal mníšsku askézu s veľmi činným apoštolským pôsobením. V roku 372 vypukol v Edesse veľký hlad. Sv. Efrém ako diakon bol hlavný organizátor pomoci postihnutému obyvateľstvu. Sám chodil po domoch zámožných. Zbieral zbožie, chlieb, odevy, to všetko rozdával chudobným a každému sa ponáhlal na pomoc, či už vo dne, či v noci. Bolo to zároveň aj akési zavŕšenie jeho celoživotnej diakonskej služby. V čas svojej poslednej slabosti hovoril obklopujúcim jeho lôžko: „Keď zomriem, nestrojte mi veľkolepý pohreb a nedovoľte, aby mi hovorili nadhrobnú reč. Moje telo nezavíjajte do ničoho drahocenného a nerobte mi pomník.“ Krátko potom – 9. júna 373 zomrel.

Svätý Efrém bol predovšetkým askéta, ale súčasne mal aj veľký poetický dar. Bol nazvaný „prorokom Sýrie, harfou Svätého Ducha.“ Často plakal. Kázal v duchu pokánia podľa evanjelia. Zanechal po sebe veľké množstvo spisov. Možno ich zadeliť do troch druhov: hymny, reči a komentáre k Svätému písmu. Písal aj básne, ktoré sa dostali do bohoslužieb. Známa je jeho modlitba s poklonami, ktorú sa modlíme vo Veľkom pôste. Je vyjadrením hlbokkej kajúcnosti a pokory.

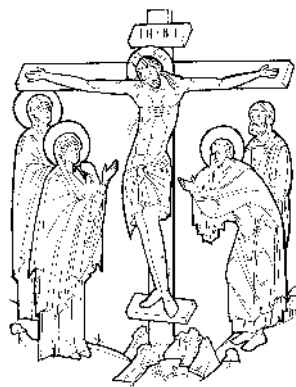
„Hospodi i Vladýko života mojehó, dúch prázdnoti, unýnija, ľubonačalija i prazdnoslóvia ne dážd' mí. Dúch že cilomúdrija, smirennomúdrija, termpínija i ľubvé, dáruj mi rábú Tvojemu. Jěj, Hospodi Carjú, dáruj mi zřiti moja sohrišénija, i ne osuždáti bráta mojehó, jáko blahoslovén jesí vo viki vikóv. Amíň.“

Použitý zdroj: Učiteľská príručka. Náš Život v Kristovi. Transcius, Liptovský Mikuláš, 2000. www.furca.sk, ČÍŽEK, A.: Synaxár, www.frantiskani.sk

4. JEŽIŠ NÁS OSLOBODUJE

► Základná podtéma - doplnenie
SMRŤ A NOVÝ ŽIVOT

- ikony k práci s obrazom – etapy Ježišovho života

► Prehlbujúca podtéma - doplnenie

JEŽIŠ NÁM UKAZUJE CESTU Z TMY HRIECHU

- žiakom môžeme ukázať aj ikonu Vzkriesenia

Práca s textom kondáka Krížupoklonnej nedele

*„Plamenný meč už viac nechráni rajskú bránu.
Navždy ju otvorilo drevo Kríža, ten najslávnejší kľúč.
On zničil osteň smrti i víťazstvo pekla. A ty, môj
Spasiteľ, si zostúpil k tým, ktorí žili v temnotách
predpekla. Radostne si ich vyzval:
„Znovu sa vráťte do raja!“*

- o čom text hovorí? Na akú biblickú udalosť sa odvoláva jeho začiatok?

- akým spôsobom bola rajská brána nanovo otvorená?

- k čomu vyzval Ježiš tých, ktorí nemohli vstúpiť do raja? K čomu pozýva aj nás?

- v PL dokreslite do predkreslenej záhrady, to, o čom hovorí kondák (plamenný meč, kríž, Ježiš, Adama a Evu, seba...). Žiaci môžu tému kondáka nakresliť na samostatný výkres.

So žiakmi sa môžeme naučiť modlitbu:

„Tvojemu Krížu klaniam sa, Vládca, a tvoje sväté vzkriesenie oslavujeme.“

► Základná podtéma – oprava

KREŠŤANSKÁ PASCHA – VEĽKÁ NOC

- na hodinu učiteľ prinesie ikonu Vzkriesenia, prípadne aj obrázok pláštenice, brožúrky Moja modlitba a Christos voskrese, ...

Hlavná časť: rozprávanie o slávení sviatku Paschy

- žiaci môžu v texte podčiarkovať, čo z uvedeného oni doma praktizujú (jednou farbou), prípadne, čo nepraktizujú (inou farbou).

- *opravený text slávenia Paschy:* **KREŠŤANSKÁ PASCHA**

Volám sa Kristián, mám 12 rokov a som kresťan. Moja rodina sa pripravuje na slávenie najväčšieho kresťanského sviatku Paschy (Veľkej noci), lebo sme kresťania gréckokatolícki. Na tento sviatok pripravujeme svoje srdcia, ale aj svoje domy.

Doma robíme veľké upratovanie: umývame okná, vysávame, prášime, tepujeme, utierame prach. Všetci musíme pomáhať. Pečieme sviatočné koláče a varíme sviatočné jedlá. Mamke pomáhame pri výzdobe nášho domu. Vo váze máme kyticu z bahniatok a z rozkvitnutých konárov zlatého dažďa, prvých jarných ratolestí v našich zemepisných podmienkach. Jednu vetvičku bahniatok sme si priniesli zo svätej liturgie z Kvetnej nedele. ňou si pripomíname Ježišov slávnostný príchod na oslíkovi do Jeruzalema. Na konáriky vešiame vyzdobené veľkonočné vajíčka. U nás doma si každý člen rodiny vyzdobí svoje vajíčko – je to náš rodinný zvyk. Vajíčko kresťanom pripomína nový život s Ježišom. Mamka pečie bábovku v tvare barančeka. Pripomína nám Ježiša, ktorý je pre nás kresťanov „Boží Baránok“. Starozákonný baránok je predobrazom novozákonného baránka – Ježiša.

Pre nás, kresťanov katolíkov, evanjelikov, pravoslávnych, kalvínov... je Pascha sviatkom Ježišovho víťazstva nad smrťou, ktorá je dôsledkom hriechu – pádu človeka. Ježiš, Syn Boží, sa stal človekom, aby nás zmieril s Bohom Otcom. Veríme, že Ježiš nás svojou smrťou na kríži vyslobodil z otroctva hriechu. Tento sviatok slávime my, kresťania, spolu s našimi staršími bratmi Židmi. Ježiš bol Žid, aj prví kresťania boli Židia, ich krajina sa dnes volá Izrael. Tento sviatok má pohyblivý dátum. My, kresťania, ho slávime na prvú nedeľu po jarnom splne Mesiaca. Židia oslavujú Paschu v mesiaci nisan na prvý jarný spln. Niekedy tento sviatok slávime v marci, inokedy v apríli, pretože židovský kalendár je iný ako ten náš. Prečo slávime sviatok Veľkej noci - Paschy v rovnakom období ako Židia? Ježiš bol nábožný Žid, ktorý slávil sviatok Paschy. Posledná večera sa konala počas slávenia tohto sviatku. Pre Židov je Pascha („Pesah“ – *prechod*) oslavou vyslobodenia z egyptského otroctva. Pre nás,

kresťanov, je to sviatok vyslobodenia z otroctva hriechu, z otroctva smrti, z ktorého nás vyslobodil Ježiš smrťou na kríži.

Sviatku Paschy predchádza v našom liturgickom kalendári (v kalendári cirkevných sviatkov a období) predpôstne obdobie, začínajúce Nedeľou mýtnika a farizeja a pôstne obdobie, ktoré nazývame Svätá Štyridsiatnica, lebo trvá štyridsať dní. Toto pôstne obdobie sa začína večierňou na Syropôstnu nedeľu a končí sa v piatok pred Lazárovou sobotou. Pre Svätú Štyridsiatnicu sú typické Liturgie vopred posvätených darov, veľkopôstne večierne, modlitba Efréma Sýrskeho s poklonami, či Kajúci kánon Andreja Krétskeho. V pôste sa v stredu a piatky slávia Liturgie vopred posvätených darov. Počas pôstu formujeme svoju vôľu, zriekame sa toho, čo rozptyľuje našu pozornosť a sústredenosť od podstatných vecí v živote. Každú stredu a piatok sa počas tohto pôstu zriekame mäsa, ale to nie je jediná forma pôstu, každý z nás si dá pôst od toho, čoho sa chce zriekať. Pre nás, deti, pôst od mäsa nie je problém, pretože babička v piatky varí naše najobľúbenejšie jedlá: pirohy, halušky, buchty na pare, slivkové knedlíky..., samé dobroty. Pre nás je oveľa ťažšie sa zriekať sladkostí, to je skutočný sebazápor. Ocko sa v pôste zrieka fajčenia, pretože tohto zlozvyku sa nevie zbaviť, má čo robiť, aby vydržal celý pôst. Mamka sa rada pekne oblieka, preto si aj často kupuje pekné veci. Hovorí, že v obchode zase neodolala. Preto si v pôste nič pre seba nekupuje. Potom zistí, koľko pekných vecí má doma v skrini – ako jej to pripomína ocko. Dedko hovorí, že každý človek – dieťa, dospelý aj starý, všetci potrebujeme celý život formovať svoju vôľu, aby sme boli pevní v pravde a vo viere. My, deti, každý týždeň nosíme na svätú liturgiu určenú zvlášť nám, deťom, kvety z bieleho papiera, ktorými zdobíme v cerkvi kríž. Kvet predstavuje splnený sebazápor, keď sa nám darí splniť naše predsavzatie. V dodržaní predsavzatí sa doma všetci podporujeme.

Svoje srdcia pripravujeme na najväčší sviatok aj svätým tajomstvom zmierenia. Pôst nás robí citlivejšími na zanedbávanie dobra. Hriechom nie je len vykonanie zla, ale aj zanedbanie dobra. Babička nám hovorí, že máme vidieť a počuť srdcom a mať ruky pre druhého človeka. Okrem pôstu predchádza Pasche aj Lazárová sobota, kedy si pripomíname vzkriesenie Lazára; Kvetná nedeľa, keď sa v chrámoch svätia ratolesti a pondelok až sobota Veľkého týždňa. Na Veľký štvrtok slávime ustanovenie Eucharistie a svätého tajomstva kňazstva, ktoré Ježiš ustanovil pri Poslednej večeri. Taktiež vladyka jediný raz v roku posväcuje svätý olej myro, ktorý sa používa k udeľovaniu svätého tajomstva myropomazania. Veľký piatok je zvláštnym dňom. V tento deň sa na celom svete neslúži svätá liturgia, ale slávia sa Kráľovské hodinky, Strasti a Veľká večiereň s uložením pláštenice do hrobu. Pláštenica je plátno s vyobrazeným mŕtvym telom Krista, s ktorou sa na konci večierne za spevu „Ctihodný Jozef sňal z kríža tvoje prečisté telo...“ obchádza chrám a ukladá sa do hrobu. Veľký piatok je deň Ježišovej obety na kríži za hriechy ľudí celého sveta. Na Veľkú sobotu máme stráž pri Ježišovom hrobe. Spolu s rodičmi sa ideme pokloniť k hrobu. Liturgické obrady začínajú Jeruzalemskou – nadhrobnou utierňou a vrcholia Veľkou večierňou Paschy („prechodu“) – oslavou Ježišovho zostúpenia do predpekli. Tmavé liturgické rúcho sa mení na svetlé a smútočné liturgické nápevy vystriedajú nápevy s predzvesťou radosti a nádeje.

Obrady vzkriesenia sa konajú v nedeľu na Utierni vzkriesenia, pred východom slnka (~~po západe slnka~~) – za tmy. To je pre nás tá VEĽKÁ NOC, noc víťazstva nad tmou smrti, hriechu. V túto noc my kresťania očakávame, že všetci sa raz stretne v „Novom Jeruzaleme“ – v nebeskej vlasti, kde nás čakajú naši príbuzní a predkovia, ktorí už zomreli. Ešte po tme sa s ikonou Vzkriesenia a Evanjeliárom, za spevu „Vzkriesenie tvoje Kriste Spasiteľu...“ tri krát obchádza prázdny, zatvorený chrám, ktorý kňaz otvára krížom a za slávnostného spevu „Kristus slávne vstal z mŕtvych, smrťou smrť premohol a tým, čo sú v hroboch, život daroval“ sa vstupuje do rozsvieteného chrámu. Od Nedele Paschy až do sviatku Ježišovho nanebovstúpenia sa zdravíme pozdravom „Christos voskrese!“ – „Voistinu voskrese!“.

Nám deťom sa veľmi páči jeden pekný zvyk našej cirkvi – požehnanie pokrmov. V košíkoch nosíme jedlo na požehnanie do chrámu. Do košíka pripravíme: šunku, syr (hrudku), chlieb

alebo biely koláč (ktorý voláme pascha), vajíčka – pripomínajú nový život, vyslobodenie od hriechu, chren (horké zeliny) – pripomína trpkosť zla a otroctvo hriechu, maslo – bohatstvo Božích detí, soľ a sviečku – pripomínajú Ježišovu výzvu, aby sme sa stali svetlom sveta a soľou Zeme. Toto raňajkujeme po slávnostnej nedeľnej svätej liturgii.

(Jana Hurajtová, oprava na východný obrad T. Cmoríaková)

Sprievodné aktivity

- vynechať paškál!

Možnosť B: Tvorba lampáša... (nie v súvislosti s obradom svetla)

- liturgické texty Paschy hovoria veľa o svetle, že Kristus je našim Svetlom, Slnkom...

V jednom z textov sa modlíme:

„Príďme k hrobu so sviecami v ústrety Kristu Ženíchovi a spolu s anjelskými zbormi oslávme spásonosného Baránka Božieho.“

- takúto sviecu, lampáš si vyrobíme.

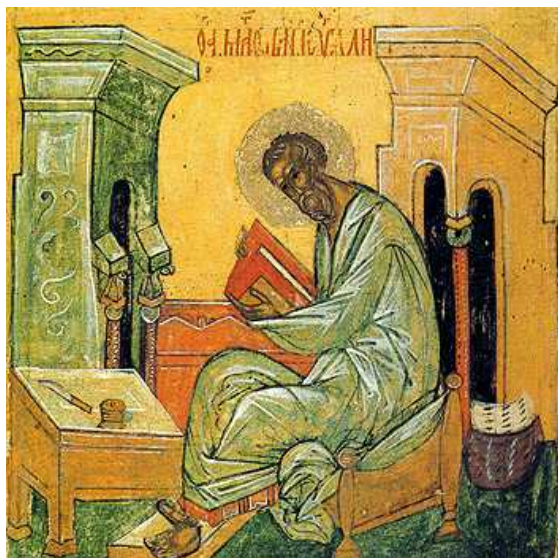

5. JEŽIŠ NÁS POZÝVA NA HOSTINU

► Základná podtéma - doplnenie
JEŽIŠ SA STÁVA CHLEBOM

Úvod: Práca s obrazom: Evanjelisti

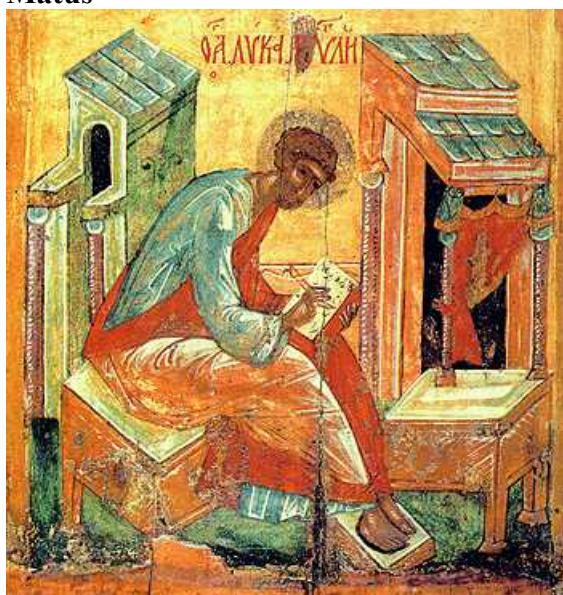
- ak chcete použiť ikony evanjelistov namiesto obrazov

Matúš

Marek

Lukáš

Ján

Hlavná časť: Predstavenie evanjelistu Lukáša

- k Lukášovi môžete doplniť údaj, že podľa tradície je považovaný za prvého, ktorý napísal ikonu Presvätej Bohorodičky.

2. Hostina s Ježišom – Možnosť A

- skupiny pracujú nie s 1/3 výsekami kruhu, ale s tromi štvorcami (v 3. úlohe ich doplníte ešte jedným štvorcom – Poslednou (tajomnou) večerou.

3. Eucharistia

- nepracujeme s kruhovými výsekmí, ale so 4 štvorcami, ktoré pri pospájaní vytvoria tvar Eucharistie prosfore. Prvé tri udalosti: hostina u Zacheja, hostina márnokratného syna a hostina rozmnoženia chleba a rýb), s ktorými žiaci pracujú v 2. úlohe „Hostina s Ježišom“, doplníme o obraz Poslednej (tajomnej) večere.

IC	XC
NI	KA

... Tento obraz sa podobá častici Eucharistie – prosfore, ktorá je premieňaná na celom svete vo svätej liturgii...

► Základná podtéma - oprava
OBETA AKO DAR

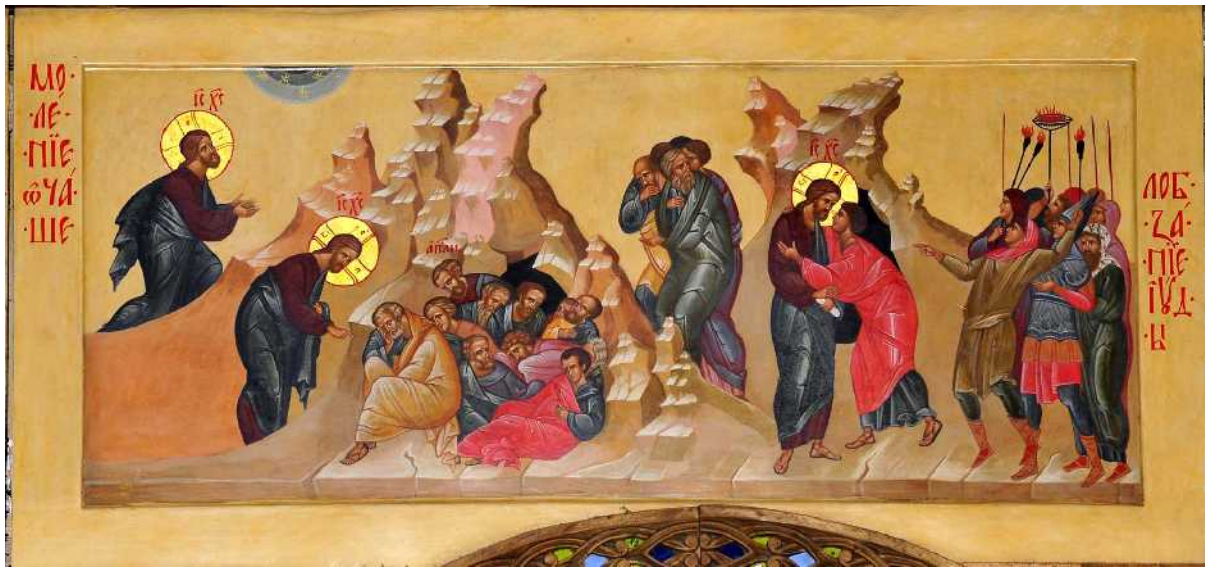
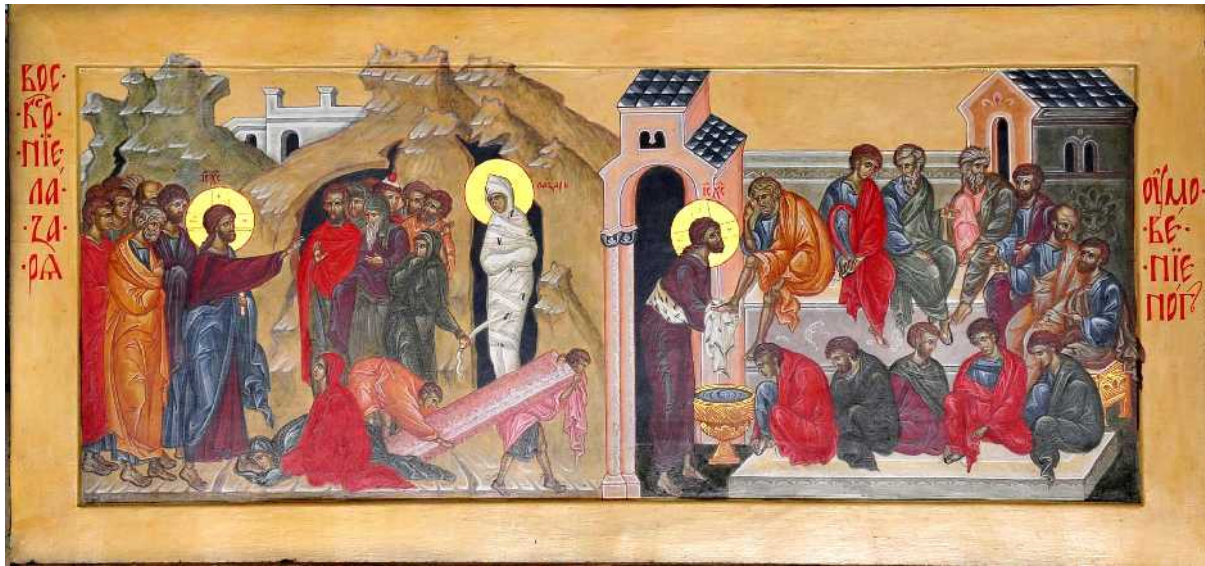
Hlavná časť: Cesta Ježišovho utrpenia /obety

V prípade, že nechcete pracovať s krížovou cestou, môžete rozprávať iba všeobecne o ceste Ježišovho umučenia – poňať skôr biblicky (napr. s biblickými čítaniami).

- Prípadne sedem častí „cesty“ z MP doplniť ešte jednou udalosťou (napr. lotor na kríži - dar viery...) a obrazy/ikony ukladať na látky do tvaru štvorca

X	X	X
X	sviečka	X
X	X	X

Zdroj ikon Ježišovho utrpenia: www.damian.ru

Upevnenie a formácia: 2. Eucharistia

Keď sme spojili všetky výseky, opäť nám vznikol štvorec, ktorý nám pripomína Eucharistiu – prosforu, v ktorej je sprítomnená táto Ježišova obeta.

► Základná podtéma - oprava SVÄTÁ LITURGIA

Hlavná časť: porovnávanie sv. liturgie a emauzských učeníkov

Biblický príbeh o emauzských učeníkoch	Časť svätej liturgie	Priebeh svätej liturgie	Vysvetlenie časti svätej liturgie
Ježiš ide s nami po ceste	Proskomídia a úvodné obrady	VSTUPNÉ MODLITBY - Príprava chleba a vína – úvodné požehnanie – ekténie – antifóny – hymnus Jednorodný Synu	ŽIVOT JEŽIŠA KRISTA V SKRYTOSTI. Ľudia sa stretávajú vo veriacom spoločenstve, prednášajú Bohu prosby na rôzne úmysly a modlia sa žalmy, ako prví kresťania.
Ježiš vysvetľuje Písmo	Liturgia katechumenov /Liturgia Slova	Malý vchod – tropáre a kondáky – hymnus Svätý Bože – prokimen - čítanie Apoštola – aleluja – čítanie Evanjelia – kázeň/homília - ekténie	PRÍCHOD PANTOKRATORA V SLOVE. Boh hovorí k nám ľudom. Dáva nám poznanie slova života, aby sme chápali, že je s nami vo všetkom, čo prežívame.
Ježiš láme chlieb	Liturgia veriacich/Liturgia Eucharistie	Veľký vchod – vyznanie viery – ekténie - anafora (premenenie) – hymnus Bohorodičke – Otče náš – prijímanie – hymnus Videli sme pravé svetlo a Nech sa naplnia ústa naše	PRÍCHOD PANTOKRATORA V EUCHARISTII. Ďakujeme Bohu za všetko, čo pre nás urobil, že nás vykúpil. Pri premenení sa Ježiš stáva skutočne prítomným v Eucharistii. V chlebe a víne sa Ježiš stáva pre nás posilou na ceste a radosťou aj posilou v skúškach.
Cesta učeníkov naspäť do Jeruzalema	Záverečné obrady	Požehnanie – prepustenie	POŽEHNANIE. Boh nám dáva silu (žehná nám).

Upevnenie a formácia: kreslenie symbolov častí sv. liturgie

Úvodné obrady – hviezda (ako symbol Kristovho narodenia, ktoré sa sprítomňuje na proskomídií)

Liturgia slova – Sväté písmo alebo evanjeliár

Liturgia Eucharistie – čaša a diskos

Záverečné obrady – žehnajúca ruka alebo cesta

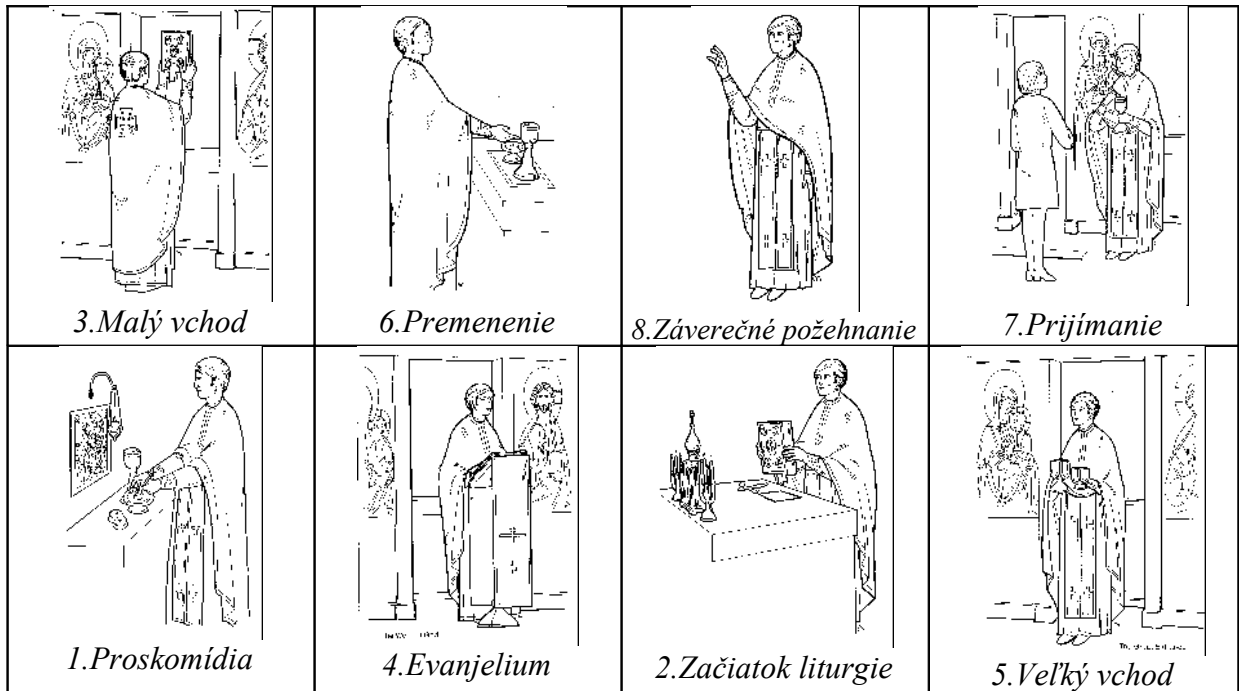

► Prehlbujúca podtéma - oprava
DNES AKO VTEDY...

Úvod: ukladanie obrazov častí sv. liturgie

- žiaci v pracovnom liste číslojú obrazy (od 1 po 8) v správnom poradí tak, ako ide za sebou priebeh božskej liturgie sv. Jána Zlatoústeho.

- *pri komentovaní sv. liturgie zdôrazníme oslavný charakter sv. liturgie byzantského obradu (VĎAKYVZDÁVANIE, PRÍCHOD PANTOKRATORA), nie obetný charakter!!!*

Hlavná časť: vytváranie koláže

Témy/slová pre 3 skupiny: posledná (tajomná) večera; ukrižovanie; svätá liturgia

► Základná podtéma - doplnenie
POZVANIE NA HOSTINU

- na hodine zdôrazníme, že Eucharistia je skutočným Telom a Krvou Krista pod spôsobom chleba a vína. K jej prijímaniu nás pozýva sám Ježiš. Poukázať na podmienky prijímania Eucharistie (čisté srdce – bez ťažkého hriechu, eucharistický pôst, úmysel...)

Biblické citáty o Eucharistii:

Ježiš nám dáva seba za pokrm, aby v nás bol jeho život. On sám nás k prijímaniu Eucharistie pozýva.

- môžeme ich deťom rozdať/vylosovať, spoločne si ich prečítať, vyrobiť si záložku/pozvánku na slávnosť 1. sv. prijímania s týmto citátom...

„Ja som chlieb života. Kto prichádza ku mne, nikdy nebude hladovať, a kto verí vo mňa, nikdy nebude žízniť.“ (Jn 6,35)

„Ja som chlieb života... Toto je ten chlieb, ktorý zostupuje z neba, by nezomrel nik, kto bude z neho jesť.“ (Jn 6,48.50)

„Ja som živý chlieb, ktorý zostúpil z neba. Kto bude jesť z tohto chleba, bude žiť naveky. A chlieb, ktorý ja dám, je moje telo za život sveta.“ (Jn 6,51)

„Veru, veru, hovorím vám: Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život. Kto je moje telo a pije moju krv, má večný život a ja ho vzkriesim v posledný deň.“ (Jn 6, 53-54)

„Lebo moje telo je pravý pokrm a moja krv je pravý nápoj.“ (Jn 6, 55)

„Kto je moje telo a pije moju krv, ostáva vo mne a ja v ňom. Ako mňa poslal živý Otec a ja žijem z Otca, aj ten, čo mňa je, bude žiť zo mňa.“ (Jn 6,56-57)

Úloha v PL:

Podľa obrázkov doplň vetu:

EUCHARISTIA JE Ježišovo telo pod spôsobom chleba a Ježišova krv pod spôsobom vína.

► NOVÁ prehlbujúca podtéma

BLAŽENÝ BISKUP VASILE HOPKO – MILUJÚCI EUCHARISTIU

- so zameraním na jeho vzťah k Eucharistii. S jeho celkovým životopisom sa môžete oboznámiť na samostatnej hodine (viď spracovaná téma nižšie).

Ciele: **K** – stručne popísať život bl. V. Hopku, vysvetliť vzťah biskupa k Eucharistii

A – nadchnúť sa pre lásku a úctu k Eucharistickému Kristovi, vážiť si bl. V. Hopku

P – formovať návyk modlitby k Eucharistickému Kristovi i k bl. V. Hopkovi a k častému sv. prijímaniu Eucharistie

Modlitba

Motivácia: Vinič a ratolešti

Demonštrácia viniča (hrozna alebo obrázku) – ak ratolešť nie je napojená na vinič, odumrie, ale keď je naň napojená, čerpá z nej živiny a silu, žije, rastie a prináša plody (viď podobnosť o Viniči z Jn 15)

- dnes sa dozvieme o mužovi, ktorý bol ratolešťou napojenou na Vinič – Krista.

Výklad

- stručné predstavenie životopisu s ukázkou jeho podobizne

- prezrieť si fotografie uverejnené v Slove č. 10/2004; sept./2003, prípadne v knihe/knižkách o b. Hopkovi (viď nižšie) alebo na internete.

Stručné body ku skrátenému životopisu: Hrabské – kňaz – pomocný biskup – väznený pre vieru v Krista a vernosť Gréckokatolíckej cirkvi – zomrel na následky väzenia v Prešove – blahorečený. (životopis viď nižšie)

Vzťah k Eucharistii:

Vladyka veľmi miloval Ježiša a uvedomoval si význam a dôležitosť Eucharistie a Ježišovej prítomnosti. Často sa pred Eucharistickým Kristom modlil, prijímal Eucharistiu. Túto svoju lásku vyjadril aj napísaním knihy *Christos v nas* (v rusínskom jazyku, jej slovenský preklad viď na www.zoe.sk), v ktorej napísal vlastné rozjímania, myšlienky o Eucharistii.

Výroba plagátu

- prečítať si myšlienky bl. Vasil'a z papierikov (v prílohe) a určiť, kto bol pre b. Hopku Kristus v Eucharistii (Učiteľ, Lekár, Kráľ, Robotník...)

- prívlastky vypísať na plagát (formát A3) s obrázkom Eucharistie (perokresba čaša s prosforou) a ozdobiť ho (kresbami, obrázkami, vlastnými myšlienkami alebo modlitbami, pričom môžu vyjadriť vlastný vzťah k Eucharistickému Kristovi).

- žiaci môžu každý „obraz“ Eucharistického Ježiša nakresliť samostatne (Ježiš ako učiteľ, ako Lekár...)

Práca v PL

– doplniť prívlastky aj do PL + napísať, kým je pre mňa Kristus

Rozhovor

- čo vás najviac zaujalo zo života biskupa?

- ktorý prívlastok sa ti najviac páčil, ktorý je ti najviac blízky?

- kým je pre teba Ježiš?

- aký bol pre teba najkrajší zážitok z 1. sv. prijímania Eucharistie?

Myšlienky bl. Vasiľa Hopku z knihy *Christos v nas*.

Ježišu, v celom živote si bol Kráľom. Kráľom srdca. Bud' Kráľom môjho srdca aj teraz. Prosím ťa, aby si neprestal panovať v mojom srdci.

V pozemskom živote si bol Zákonodarcom. Bud' ním aj v mojom srdci, kde teraz sedíš na tróne. Vlej do mňa horúcu lásku k tvojim prikázaniam a pre zachovávanie tých prikázaní daj mi potrebnú vernosť a vytrvalosť. Vedome nechcem spáchať ani ten najmenší hriech.

Ježišu, v pozemskom živote si bol Radcom a to potrebujem aj ja. S dôverou sa spolieham na tvoju lásku, v nádeji, že mi dáš radu vo všetkých mojich skutkoch.

Ježiš v Najsvätejšej Eucharistii je skutočne mojím Otcom, Matkou a ja som jeho milujúcim dieťaťom. Ved' on ma stvoril, cenou svojej krvi ma vykúpil a skrze svätý krst ma prijal na svoje ruky, kde sa teraz o mňa stará ako otec a matka.

Nazaretský Ježiš, Robotník, je u mňa! Bud' teraz mojím Majstrom. Ty mi ukazuješ, že nie mimoriadne skutky, nie hrdinské činy od nás denne očakávaš, ale chceš, aby sme svoje každodenné práce vykonávali s láskou a svedomito. Nauč ma, ako mám pracovať, aký mám mať pohľad na prácu.

Ježišu, v pozemskom živote si bol Učiteľom. Naučil si nás poznať Nebeského Otca, Svätú Trojicu, pravú vieru, prikázania, ceniť svoju dušu a starať sa o večnosť. Učiteľ dobrý, dovoľ, aby som sa aj ja učil od teba. Čo mám robiť, aby som bol spasený? Ó, Ježišu, mám veľkú nádej, že naučíš aj mňa všetkému, čo je potrebné.

Ježiš, v pozemskom živote si bol Priateľom ľudí. Bud' aj mojím priateľom. Priateľom, ktorému odkryjem celú svoju dušu, so všetkými svojimi starosťami i radosťami. Ako sa ponáhl'am k svojmu dobrému pozemskému priateľovi, aby som s ním hovoril, tak sa cenne ponáhl'am k svätému prijímaniu, aby som hovoril so svojim Božským Priateľom.

O krátky čas príde ku mne zázračný Ježiš, ktorý vyliečil a uzdravil mnoho chorých. Toho istého Ježiša – Lekára čakám aj ja. Príď, Pane, lebo ten, ktorého miluješ je chorý.

Ježišu, ktorého celý život bol utrpením, s veľkou túžbou ťa čakám ako hosťa. Čakám ťa, aby si ma naučil, akú cenu má utrpenie. Idem k tebe, pretože chcem poznať školu kríža. Mám nádej, že svojim utrpením ma posilníš, pozdvihneš k dokonalosti.

Vzkriesený Víťaz prichádza ku mne. Keď prijímame, potov vždy prijímame telo a krv vzkrieseného, osláveného Ježiša Krista. Sväté prijímanie mi pripomína, že aj ja raz vstanem z mŕtvych...

► **NOVÁ prehlbujúca podtéma**

CESTA VIERY V ŽIVOTE BL. BISKUPA VASIĽA HOPKU

Cieľ: *Bližšie sa oboznámiť so životom a osobnosťou blahoslaveného Vasiľa Hopku; prehĺbiť vo svojom kresťanstve východnú spiritualitu a posilniť povedomie gréckokatolíka; prijať nové vzory do svojho života a prostredníctvom nich formovať morálne čnosti; rozvíjať tvorivosť a zručnosť pri spracovaní informácií.*

Priebeh:

Uvedenie do témy: Cesta

Na tabuľu nakreslíme cestu, do ktorej vkreslíme rôzne životné symboly (na začiatok hviezdičku, kolísku, školu, auto, snubné prstienky, ... na koniec križik).

▪ Opýtame sa detí: Čo je to za cesta? Čo by ste o nej povedali? U menších detí sa opýtame len napr. načo slúži cesta, odkiaľ a kam vedie...

Každý z nás prechádza životnou cestou a každý by si mohol na túto cestu nakresliť vlastné, iné symboly, lebo život každého z nás je jedinečný. Dnes sa však pozrieme na cestu bl. Vasiľa Hopku.

Výklad s demonštráciou a prácou s pracovným listom:

▪ Na tabuľu opäť nakreslíme cestu (resp. prvé obrázky zotrieme). Postupne na ňu budeme pripevňovať (napr. samolepiacou hmotou) obrázky/symboly zo života bl. Vasiľa. Ideálne je mať jednotlivé obrázky vo formáte A4. Návrh symbolov je v prílohe, resp. si vymyslíte vlastné symboly. Pre menších žiakov môžete počet obrazom zredukovať a výklad zjednodušiť (prerozprávať „rečou detí“ príbeh o chlapcovi Vasiľovi...).

▪ Výklad je doprevádzaný aj demonštráciou obrazov, fotografií a ikon bl. Vasiľa Hopku (zdroj informácií a obrázkov napr. BABJAK, J.: Zostali verní I.; HROMÍK, M.: Blahoslavný Vasil Hopko, www.grkatpo.sk, časopis Slovo a iné).

▪ Počas výkladu deti pracujú s pracovným listom, do ktorého si kreslia symboly/obrázky a vpisujú heslovité nadpisy. Spodnú časť listu zatiaľ nevyplňajú.

1. obraz: Diet'a

Bl. Vasiľ sa narodil v obci Hrabské v roku 1904, kde bol aj pokrstený. Mal 4 súrodencov, z toho traja zomreli. V detstve mu zomrel aj otec a mama odišla za prácou do Ameriky. O Vasiľa sa staral jeho strýko, kňaz Demeter Petrenko.

2. Kniha

Ako žiak a študent bol veľmi svedomitý a dobre sa učil. Študoval na gymnáziu v Prešove. Vplyvom výchovy svojho strýka a živote na färe sa rozhodol stať kňazom a teda čakalo ho štúdium teológie v Prešove. Medzi jeho obľúbené predmety patrilo (?) náboženstvo.

3. Rameno

Pred kňazskou vysviackou však ochorel. Na chrbte medzi lopatkami sa mu objavil hnisavý vred a keďže operácia bola neúspešná dal Bohu sľub. Začal sa modliť Deviatnik k Božskému Srdcu Ježišovmu a sľúbil, že ak vyzdravie, prijme kňazstvo v celibáte. Po deviatich dňoch bola rana úplne zahojená.

4. Kňaz/biskup

V roku 1929 bol v prešovskej katedrále vysvätený za kňaza. Najprv pôsobil medzi gréckokatolíkmi v Prahe, neskôr bol špirituálom (duchovným vodcom) bohoslovcov v kňazskom seminári v Prešove, vyučoval ako katechéta náboženstvo, prednášal na teologickej fakulte a napísal aj niekoľko diel. V roku 1945 bol vymenovaný a vysvätený za biskupa. Jeho biskupským heslom bolo: „Da vsi jedino budut.“ (Jn 17,21).

5. Ľudia

Vo svojej kňazskej a biskupskej činnosti sa veľa venoval ľuďom. Osobitnú lásku prejavoval mládeži, chudobným, robotníkom. Prist'ahovalcom sprostredkoval zamestnanie, založil Spolok gréckokatolíckych študentov, s ktorými chodil na výlety do prírody, na divadelné predstavenia, nedeľné pobožnosti, spieval s nimi piesne a duchovne ich viedol. Založil aj Úniu gréckokatolíckej mládeže pre pracujúcu mládež a vojakov a Krúžok sv. Anny pre mladé pracujúce dievčatá. Mal ľudí rád, povzbudzoval ich a navštevoval. Venoval sa tiež rehoľným sestrám.

6. Sviečka

Bol človekom modlitby. Rád sa modlil. Bol umiernený v reči. Nikdy nehovoril zle o nikom. Málo hovoril, ale o to viac sa rozprával s Bohom. Mysel' mal upriamenú na Boha. V posledných rokoch života kde si sadol, tam sa modlil. Jeho prery sa neustále pohybovali. Modlil sa strelné modlitby, napr. „Drahý Spasiteľ, milujem ťa a daj, aby som ťa stále viac a viac miloval.“ Aj svoje zdravotné ťažkosti prekonával silou modlitby.

7. Eucharistia

Miloval Eucharistiu. Svätostánok bol odrazovým mostíkom jeho práce. Pred Eucharistickým Kristom riešil svoje rozhodnutia. Keď bol navrhnutý na funkciu biskupa, pýtal sa svojej matky: „Mamka moja,

čo mám robiť?“ Ona odpovedala: „Ty sa pýtaš mňa, jednoduchej ženy? Chod' do kaplnky, pomodli sa a dostaneš odpoveď.“ Napísal aj knihu „Christos v nas“, v ktorej vyznáva svoje myšlienky o Eucharistickom Kristovi.

8. Mreže a kríž

Nástupom komunistického režimu a následne Prešovským soborom, ktorým bola oficiálne zrušená Gréckokatolícka cirkev, sa začalo jeho utrpenie, ktoré znášal trpezlivo a statočne. Po odmietnutí prestupu na pravoslávie a možnosti stať sa arcibiskupom pravoslávnej cirkvi bol uväznený a umiestnený do koncentračného tábora. Počas 13,5 rokov vystriedal niekoľko väznic, kde bol vystavovaný krutému fyzickému i psychickému týranu. Zatvorili ho do tmavej cely, aby stratil orientáciu, nesmel si ani ľahnúť ani sadnúť, bili ho, oblievali studenou vodou, mučili ho elektrickým prúdom, na jedenie dostával iba kus tvrdého chleba a hrnček vody. Vplyvom veľkého stresu a bez spánku niekoľko krát odpadol a bol poslaný do nemocnice na psychiatriu. Bol obvinený z velezrady a vyzvedačstva krivými obvineniami. Zamestnávali ho prácou náročnou na nervy. Pritom sa učil cudzie jazyky: nemčinu, taliančinu, angličtinu a učil aj spoluväzňov. Jeho žiadosť o obnovenie súdneho procesu (nakolko bol falošný) zamietli. No na odporúčanie lekára ho z väzenia prepustili a poslali do vyhnanstva do Oseku. Tam bol duchovným vodcom slovenských rehoľných sestier. Neustále prosil Boha o silu, aby nezradil katolícku vieru. Utrpenie prijímal pokorne, vyrovnane, na nič sa nesťažoval. Svoje utrpenie pokladal za vysokú školu pokory, v ktorej sa človek naučí trpieť, pracovať, slúžiť a mlčať. Ostal verný Kristovi a Gréckokatolíckej cirkvi.

(Menším deťom túto časť značne zjednodušiť, napr.: ľudia, ktorí nemali radi Ježiša... ho uväznili a mučili... ale on Ježiša nezradil....)

9. Srdce

V čase uvoľnenia pomerov v roku 1968 bol pri obnove Gréckokatolíckej cirkvi v Košiciach. Po jej obnove sa vrátil do svojho biskupského sídla v Prešove. Svätiteľ kňazov, svedomite si konal svoje povinnosti, slúžil liturgie, nabádal k zmierlivosti, hoci bol vždy pod policajným dozorom.

Už tri mesiace pred smrťou sa zmieňoval, že sa blíži koniec jeho života. Posledný týždeň sa spovedal každý deň. Zomrel v roku 1976 vo veku 73 rokov, sediac vedľa stola pokojne a v tichosti, akoby zaspal. V roku 2003 bol v Bratislave vyhlásený za blahoslaveného pápežom Jánom Pavlom II. Jeho pozostatky sú uložené v katedrálnom chráme v Prešove.

▪ Pozn: obrázky symbolov možno na nasledujúcom stretnutí použiť ako opakovanie.

Práca s pracovným listom a aplikácia

▪ Do spodnej časti PL žiaci doplňujú údaje o sebe, resp. o ceste viery v mojom živote. Napr. Dátum a miesto narodenia, obľúbený predmet v škole, obľúbená činnosť, obľúbená modlitba, moja 1. spoveď a Eucharistie, moje problémy, čo robím ja pre nebo... Tieto údaje možno ľubovoľne dotvoriť (aby trochu súviseli jednak so životom detí a aj so životom bl. Vasiľa). Menšie deti si do spodnej časti môžu nakresliť čo radi robia.

▪ Nech je pre nás bl. Vasiľ **vzorom** v modlitbe, viere, láske k ľuďom, v prijímaní sv. tajomstiev, v prijímaní utrpenia, vo svedomitom plnení si povinností, pokore a vo vernosti Kristovi a gréckokatolíckej cirkvi.

▪ Žiaci môžu povedať, resp. napísať, **čo ich na jeho živote oslovilo**, v čom by si chceli od neho brať príklad...

Zadanie DÚ

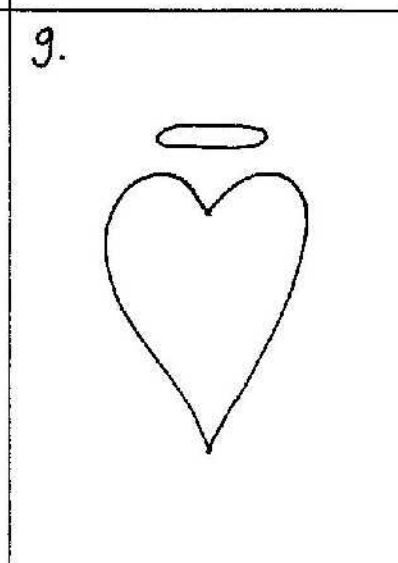
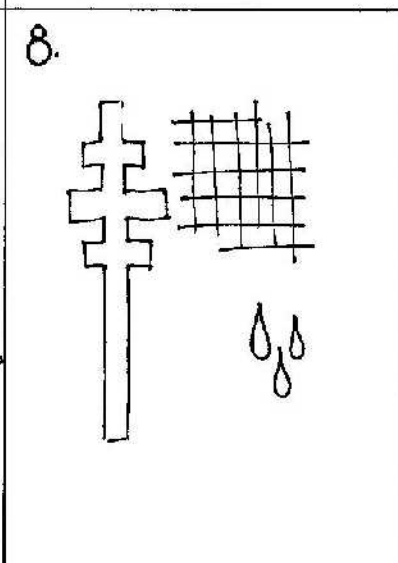
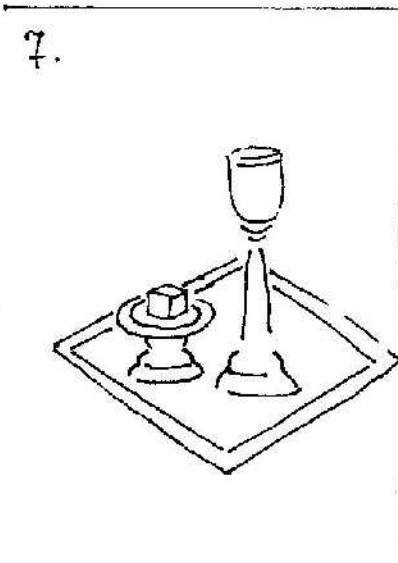
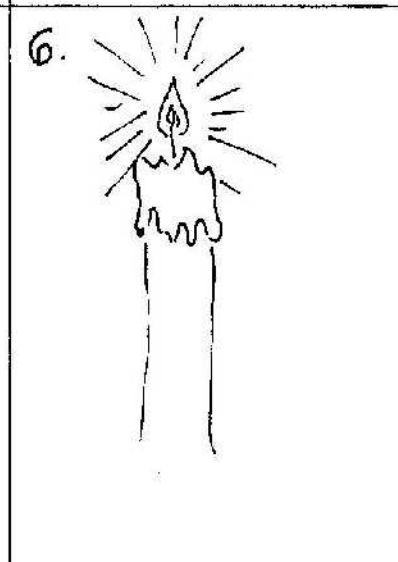
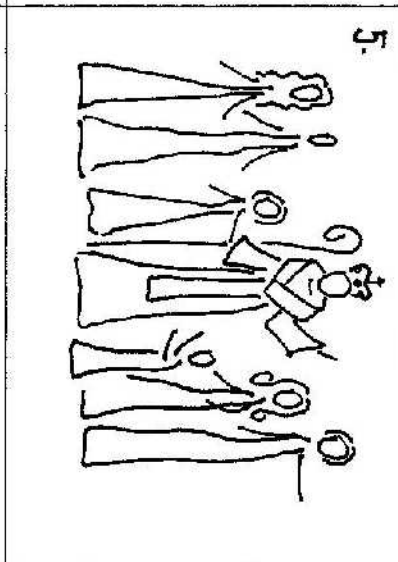
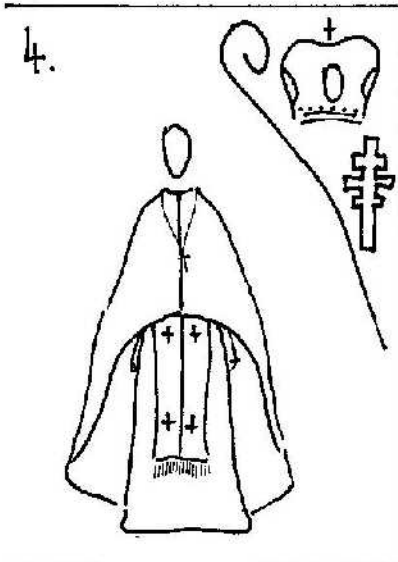
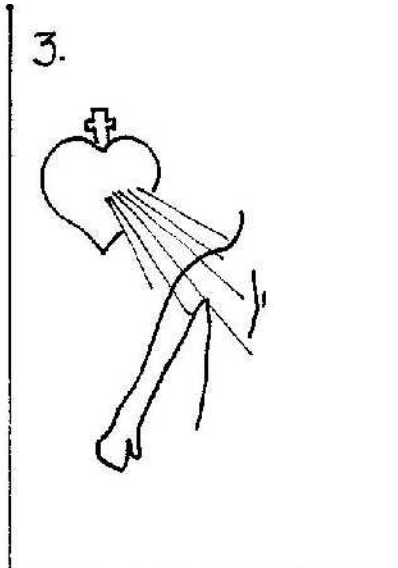
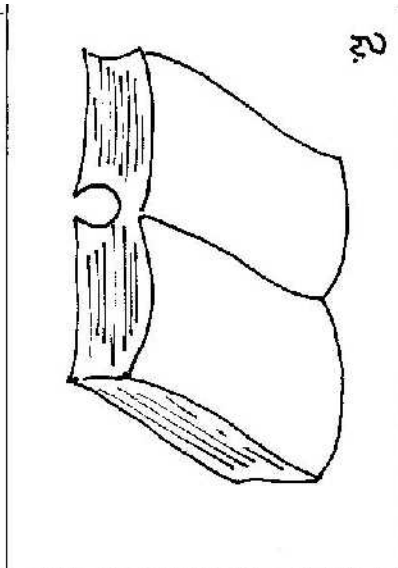
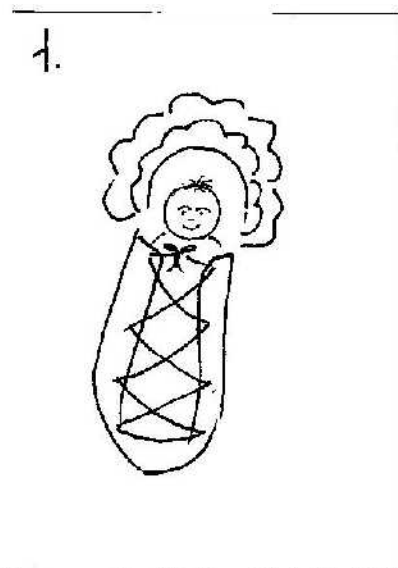
Stvárniť niečo zo života bl. Vasiľa (nakresliť alebo vytvoriť prezentáciu). Žiakov môžeme vyzvať, aby navštívili katedrálny chrám v Prešove, kde si jeho pozostatky môžu pozrieť a modliť sa k bl. Vasiľovi alebo navštíviť obec Hrabské.

Modlitba:

Tropár alebo kondák k bl. Vasiľovi Hopkovi (viď nižšie)

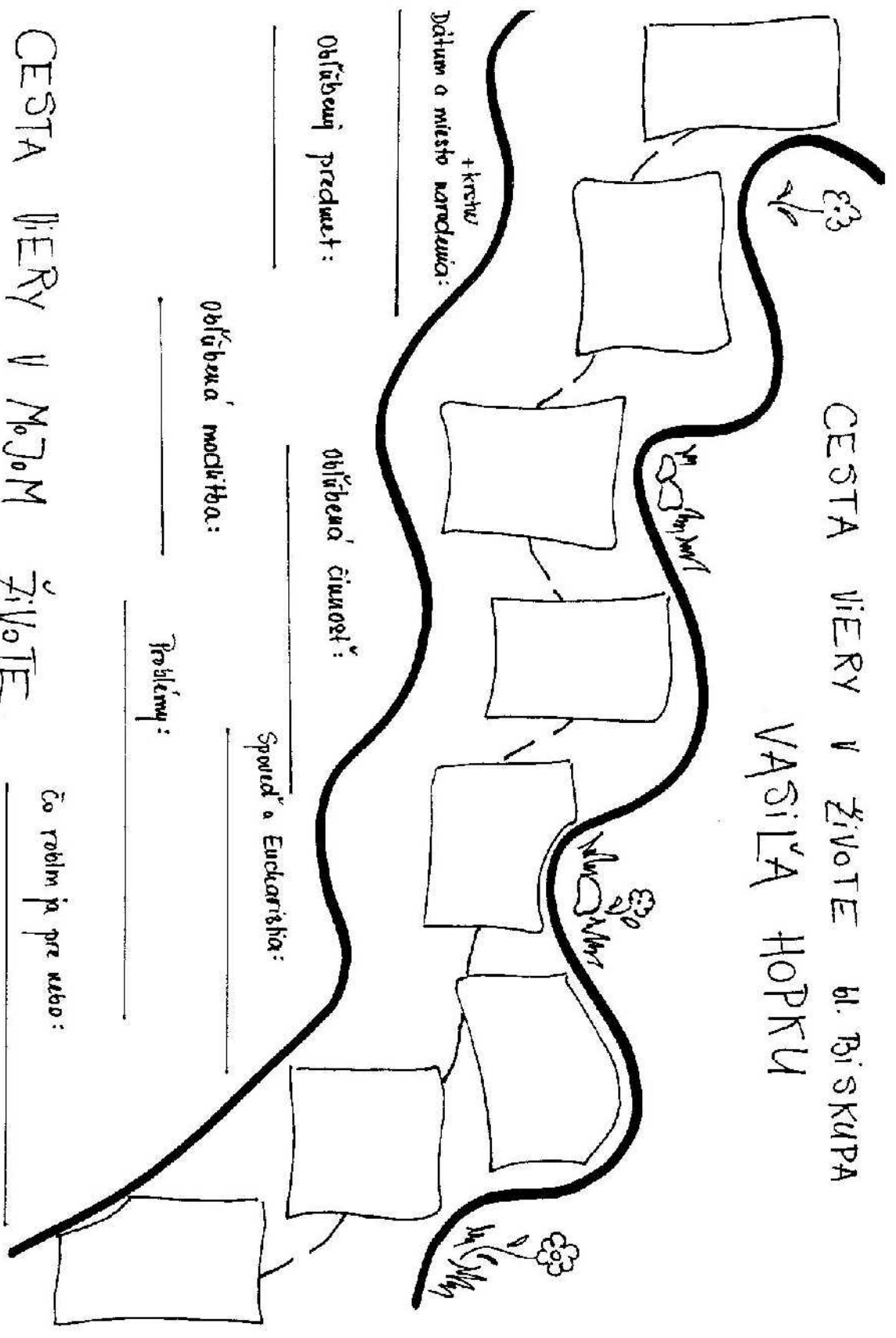
Spracovala: T. Cmoriaková

Príloha: obrázky

CESTA VIERY V ŽIVOTE B. BISKUPA VASIL'A HOPKY

Dátum a miesto narodenia:

Obľúbený predmet:

Obľúbená činnosť:

Obľúbená modlitba:

Sposob' a Eucharistia:

Problémy:

CESTA VIERY V MOJOM ŽIVOTE

čo robím ja pre kábo:

Texty pre učiteľa ***Životopis bl. Vasiľa Hopku***

Blahoslavený Vasiľ Hopko sa narodil 21. apríla 1904 v obci Hrabské, okres Bardejov. Jako poldruharočný stratil otca. Matka – vdova sa ocitla v ťažkej situácii. Preto svoje dve siroty – syna Vasiľa a dcéru Máriu zverila starým rodičom a roku 1908 odišla za zárobkom do Ameriky. Malého chlapca sa neskôršie ujal strýko Demeter Petrenko, gréckokatolícky kňaz. Jeho manželstvo bolo bezdetné. Chlapcovi sa venoval s takou láskou, akoby bol jeho syn. Bol mu dobrým príkladom a pomohol mu rozhodnúť sa pre kňazstvo. Základné vzdelanie nadobudol v rodnej obci a v Bardejove. V štúdiu pokračoval na Evanjelickom gymnáziu v Prešove, kde v roku 1923 zmaturoval s vyznamenaním. Teologické štúdium absolvoval na Gréckokatolíckej teologickej akadémii v Prešove.

Kňazskú vysviacku prijal 3. februára 1929 v Prešove. Keď bola erigovaná farnosť v Prahe, biskup P. Gojdič, OSBM, menoval Vasiľa Hopka za jej prvého farára. Od 15. septembra 1936 do 31. augusta 1941 bol špirituálom kňazského seminára v Prešove. V apríli 1940 sa stal doktorom posvätnej teológie. Od 1. septembra 1941 bol biskupským tajomníkom. Profesorom pastorálnej a morálnej teológie na Vysokej bohosloveckej škole v Prešove sa stal roku 1943. Vysvätený na biskupa bol 11. mája 1947.

Pri smutných okolnostiach Prešovského soboru 28. apríla 1950 štátna moc postavila Gréckokatolícku cirkev mimo zákon. ThDr. Vasiľ Hopko sa ocitol v domácom väzení, neskôr bol internovaný v kláštore v Báci a v Hlohovci. Tu bol 18. októbra 1950 zatknutý a po vyše roku veľmi krutého vyšetřovania bol 24. októbra 1951 Štátnym súdom v Bratislave odsúdený za zločin velezrady a vyzvedačstva podľa Zák. 231/48 Zb. Rozsudok znel: 15 rokov odňatia slobody, peňažný trest vo výške 20 000 Kčs, strata občianskych práv na 10 rokov a konfiškácia osobného majetku. Tým sa začala jeho krížová cesta po neľudských komunistických väznicach v Bratislave, Ilave, Leopoldove, Prahe, Mírove a vo Valdiciach. Počas väzenia, ktoré trvalo 13 rokov, 6 mesiacov a 24 dní, znášal tvrdý väzenský režim, charakterizovaný fyzickým nátlakom, morálnym utrpením, malým množstvom stravy, chladom v zimných mesiacoch roka a nedostatočnou lekárskou starostlivosťou. Takmer 23 ráz ho premiestňovali z väzenia do väzenia, kde vykonával najrozličnejšie práce: zhotovoval špendlíky, šil matrace, plátal vrecia na múku, robil povrazy, brúsil kľúče, driapal perie. Toto všetko sa stalo príčinou trvalého nalomenia jeho zdravia. O svojom utrpení hovorieval: „To, čo som prežil, neželám nikomu na svete.“ Svoje utrpenie sám označil ako vysokú školu pokory, ktorá naučí človeka trpieť, pracovať, slúžiť a mlčať. S vážne podlomeným zdravím bol v roku 1964 prepustený podmienene na tri roky. Po prepustení žil až do začiatku roku 1968 v Charitnom domove v Oseku v severných Čechách. Pobyt v Oseku bol akýmsi domácim väzením, kde biskup Vasiľ Hopko žil pod stálym policajným dozorom. Každý jeho pohyb a odchod mimo kláštora bol sledovaný. Ak chcel odísť niekam na návštevu, musel oznámiť trasu a cieľ svojej cesty.

Na jar roku 1968 sa vrátil na Slovensko. Ihneď sa zapojil do aktivít za legalizáciu Gréckokatolíckej cirkvi. Zúčastnil sa na pamätnom zhromaždení gréckokatolíckych kňazov v Košiciach 10. apríla 1968, ktoré anulovalo vynútené rozhodnutie z roku 1950 o zrušení únie. Po obnovení Gréckokatolíckej cirkvi v júni 1968 vykonával síce funkciu svätiačeho biskupa, ale plne rehabilitovaný nebol. Zomrel na následky väznenia 23. júla 1976 v Prešove. Počas exhumácie bola v jeho telesných ostatkoch toxikologickou skúškou potvrdená nadmerná prítomnosť arzenu – jedu, ktorý podľa analýz mu musel byť podávaný v malých dávkach po dlhú dobu.

Obetoval sa z vernosti ku Kristovi a Katolíckej cirkvi a prijal všetky väzby, fyzické i psychické utrpenia statočne, s odvahou a pevnou vierou. Jeho prenasledovatelia boli poháňaní nenávisťou ku katolíckej viere. Stal sa teda mučeníkom pre vieru, pretože obetoval svoj život pre Krista a Cirkev. Bol to veľký biskup, ktorý celým srdcom žil v duchu Kristových slov, ktoré si zvolil ako svoje biskupské heslo: *Da vsi jedino budut* (Aby všetci boli jedno – Jn 17, 21). 14. septembra 2003 boli vyslyšané modlitby gréckokatolíckych veriacich. Svätý Otec Ján Pavol II. počas slávnostnej bohoslužby v Bratislave-Petržalke – spolu so sestrou Zdenkou Schelingovou – v poradí tretieho blahoslaveného Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku. Jeho pamiatku slávime 11. mája.

Literatúra o blahoslavenom Vasiľovi Hopkovi

BORZA, P.: *Blahoslavený Vasiľ Hopko. Prešovský pomocný biskup (1904-1976)*.

Prešov : Petra, 2003, 96 s. ISBN 80-89007-40-6.

DANCÁK, F.: *Da vsi jedino budut – Aby všetci jedno boli*. Prešov : Petra, 2002, 120 s. ISBN 80-89007-23-6.

DANCÁK, F.: *Raduj sa, blažený Vasil'*. Prešov : Petra, 2004, 88 s. ISBN 80-89007-42-2.

DANCÁK, F. – PAĽA, G.: *Blahoslavený biskup Vasil Hopko*. Prešov : Gréckokatolícke biskupstvo, 2003, 20 s. ISBN 80-7114-432-0.

HROMNÍK, M.: *Blahoslavený Vasil Hopko*. Trnava : Dobrá kniha, 2003, 58 s. ISBN 80-7141-425-5.

BABJAK, J. – KUŠNÍR, P.: *Zostali verní. Osudy gréckokatolíckych kňazov I*. Košice : Byzant s. r. o. ISBN 80-85581-16-7:

Zdroj: DANCÁK, F.: *Kristus v nás. Rozjímania blaženého Vasil'a*. www.zoe.sk

Tropár a kondák k bl. Vasil'ovi

Tropar, 5. hlas.

Veriaci, vyznávača pravej viery,* piesňami uctíme veľkňaza a dobrého pastiera.* Nebál sa zloby mocných tohto sveta.* nesklonil hlavu pred svojimi nepriateľmi.* Preto dnes jasajme a spievajme:* Raduj sa, biskup a mučeník Vasil',* žiariace svetlo našej Cirkvi.

Kondak, 6. hlas.

Verný nasledovník biskupa a mučeníka Pavla,* muž čistého a jednoduchého srdca,* v celom svojom živote pokorný Boží služobník,* vzor modlitby a ochranca pravej náuky,* naplnený láskou ku Kristovi v Eucharistii,* položil si život za jednotu Cirkvi.* Prihovárajú sa, blažený Vasil',* za tých, ktorí sa k tebe s vierou utiekajú.